

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 374. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius02val-shoot-idm139771558231360.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

Hvad Mildhed eller Sactmodiøhed er.

Mildhed/ Sactmodighed/ Barmhiertighed Miskundhed/ Taalmodighed/ medlidelse/ benaadelse/ offaerbærelse oc tilgiffuelse. Disse komme noget nær offuer ens met huer andre/ oc mercke at forlade oc tilgiffue stedze oc altid sin fattige Neste alt det/ som hand haffuer brudet hannem imod/ Lærer aff mig/ siger Christus Matt. xi. Thi ieg er mild oc ydmyg aff Hiertit. Mild til at forlade al fortørnelse/ och ydmyge til at tiene alle andre/ Daudid siger/ Psal. Li Gud Forbarme dig offuer mig/ Det er/ forlad mig alle mine Synder/ Oc den arme Taaldere sagde/ Luc: xviii. Gud ver mig naadig och barmhiertig/ det er alt sammen sagt om syndernis forladelse. Matth.v. Salige ere de Milde/ det er/ de Sactmodige/ som gerne forlade oc tilgiffue al fortørnelse. ||

Nu vil Gud almectigste/ at lige som hand er Mild oc Barmhiertig/ til ath forlade/ saa skulle wi fattige Christne ocsaa vere imod vor Jeffn Christen altid redebaane oc veluillige til at forlade huer andre indbyrdis. Verer/ siger Christus/ Barmhiertige/ lige som eders himmelske Fader er Barmhiertig. Luce vi.

Der findis ocsaa mange drabelige Sager i den Hellige Scrifft der til/ at ith Menniske/ som vil vere en Christen/ bør at vere mild/ oc snar til at forlade oc tilgiffue/ oc icke at vere heffngirrig imod sin Neste.

* Den Første sag/ er en aluorlig Befalning/ at Gud befaler huer Christen atforlade oc tilgiffue al skyld oc brøde/ som hans Neste kand findis at vere brødig vdi mod hannem.

Thi/ saa staar der screffuit hoss Matthæum i det xviii. Der som din Broder || (det er din Neste) synder mod dig/ da forlad hannem/ oc der Peder spør hannem at huor tit det maa ske/ da siger hand/ Halffierdesinds tiue gonge/ siu gonge/ det er/ Saa tit oc saa offte/ som det skeer/ at vor Neste fortørner oss.
375

Det samme siger hand ocsaa en anden sted om samme Befalning/ Matt: v. Ver til freds oc metlidig met din modstandere/ som du est paa veyen met etc.

Oc hoss Lucam i det xvii. Der som din Broder synder mod dig vnderuise hannem/ oc dersom det fortryder oc angrer hannem/ at hand haffuer fortørnet dig/ da forlad hannem det etc.

* Den anden sag er it Løffte/ Huor met Gud loffuer oc tilsiger dem/ som ville forlade/ at de skulle bliffue ved och beholde forladelse.

Thi saa siger Christus/ hoss Lucam || i det vi. Cap: Forlader oc eder skal forladis. Oc hoss Matthæum i det vi. Capi: Der som i forlade Mennisker deris Synder/ da skal oc eders Himmelske Fader forlade eder eders Synder. Det skal icke saa forstaas/ at wi kunde forhuerrffue Synders forladelse/ met vor forladelse/ Thi den faa wi aff Guds blote Barmhiertighed oc naade/ Men at hand vil icke bryde op igen met oss/ men vil lade oss beholde Naade oc Syndernis forladelse/ om wi ville forlade vor Neste. Ville wi haffue Naade och forladelse aff Guds barmhiertighed/ da bør oss io at beuise vor Neste Naade oc forladelse/ aff vor Barmhiertighed.

* Den tredie sag er en Trusil/ huor met Gud truer alle dem/ som ere wmilde oc wbarmhiertige mod deris Neste.

Thi saa siger Christus. Matt: vi. Der som i icke forlade Menniskerne/ Da skal icke heller eders Fader forlade eder/ eders Synder.

Matt: xviii. || Saa skal ocsaa min Himmelske Fader gøre mod eder (det er/ kaste eder i Fenxel) om i icke forlade/ huer sin broder/ aff eders Hierter. Det er/ Hand vil sige eder al venskab oc forladelse op igen/ oc gaa til streng ræt met eder/ vden al Barmhiertighed/ om i ville icke vere barmhiertige/ Der faar/ Huo der er wbarmhiertig mod sin Neste/ Hand skal ingen Barmhiertighed haffue aff Gud.

* Den Fierde sag er vor Skel och Fornufft/ som giffuer oss klarlige nock faare/ ath oss bør at vere lige saa sindede imod vor Neste/ som wi ville ath hand skal vere sindet imod oss.

376

Thi saa siger Christus Matt. vii. Alt det som i ville/ ath Menniskerne skulle gøre imod eder/ Det gøre imod dem. Thi det er Louen oc Propheterne/ det er/ Det er Naturlig Low/ oc der paa henger al vor omgengelse met vor Neste. Ville wi at hand skal see igennem Fingre/ forlade/ tilgiffue oc || forglemme vor brøst/ oc bæere offuer met oss oc haffue medlidelse met oss/ da bør oss to at gøre hannem det samme skel igen. Thi ellers gøre wi hannem wskel/ oc icke det som wi ville hende oc haffue aff hannem.

* Den femte sag/ er den almindelig Fred oc rolighed/ den bør oss icke at forstyre men mere hielpe til ath den kand ved mact holdis.

Thi saa siger Christus Mar: ix. Holder fred iblant eder/ Oc S. Pouil siger Rom: xii. Kand det ske/ da holder fred met alle Mennsker/ saa meget som eder er mueligt/ Verer icke heffngirrige min aller kærteste/ men lader vreden fare. etc. Rom: xiiii. Lader oss effterfølge det som hører til fred oc til opbyggelse imellom oss indbyrdis. Thi siger hand i. Cor. xiiii. Gud er icke wenighedz Gud det er/ hand vil icke vere deris Gud/ som ere tuedrectige oc tretactige men deris som elske Fred oc enighed. ||

* Den siette sag er en Christen Bøn/ som aldels forhindris oc bliffuer wduelig naar Had oc Heffngirrighed voxer vdi oss.

Thi det beuiser Christus Matt vi. i det/ at hand sette strax bag til Fader vor/ dette stycke/ om vor Forladelse mod vor Neste.

Och S. Pouel siger/ i. Timot: ii. Jeg vil at Mendene skulle bede alle vegne/ oc opløffte rene Hender/ foruden Vrede oc wsamdrectighed.

S. Peder giffuer ocsaa klarlige nock til kende/ i. Petri iii. At en Christen Bøn forhindris vdaff tuedrectighed oc ond forligelse. Der som vor Bøn er forhindret oss faare/ saa er alt andet gaat borte faar oss / Der faare kand der oc inted vere grummere oc gruseligere/ end at Dieffuelen/ kand tage oss vor Bøn fra/ ved Vrede och Heffngirrighed/ ath wi kunde icke sige met en || god samuittighed/ forlad oss vor skyld/ som wi forlade etc.

377

* Den siuende sag er Guds ære/ i det hand er den/ som bør at heffne.

Thi ssa staar der screffuit Deut: xxxii. Rom: xii. Giffuer mig Heffnen/ ieg vil vederlegge/ siger Herren. Der faar bør oss at lade hannem beholde sin ære/ thi at hand maa det ingenlunde lide/ at wi tage den fra hannem.

* Den Ottende sag er/ Syndsens storhed/ oc suarhed/ huor aff vor skyld findis at vere mod Gud stor oc suar/ frem for vor Nestis brøst er mod oss.

Matt: xviii. Thi saa staar der/ at den onde Suend vaar sin Herre thi tusinde pund skyldig/ Det vaar tresinds tiue maal hundrede tusinde Kroner/ Thi huer pund vaar ved Tresinds tiue Kroner/ Oc hans Stoldbroder vaar hannem eckon hundrede || Sølpendinge skyldig/ det er/ Hundrede daglønns pendinge/ stycket tre skillinge/ kand løbe ved vi. Daler/ Huad vaar det mod den anden sum/ Der faare/ er den wræt och skade/ som wi kunde faa aff vor Neste/ inted eller lidet regnendis imod den skyld och brøde/ som wi daglige falde faar Gud met/ Thi Gud er euig och almectig. etc.

* Den niende sag/ er/ at betencke Gudz Naade och Mildhed/ Huor met hand lader sig euige och altid beuegis til at forlade oss vore Synder.

Thi saa siger hand hoss Propheten Ezechielem i det xviii. Naar it Menniske vil omuende sig/ vil ieg aldri komme hans wrætferdighed ihu.

Oc Taulerus siger/ der som wi recke hannem en Finger/ da recker hand oss/ sin hele haand/ Oc at wi ere aldri saa redebone til ath bede/ at hand er ey mere redebon til at giffue. ||

Det gaff vor Herre Christus oss til kiende/ met den forlorede Søn och hans milde Fader/ som løb imod hannem oc tog hannem til Naade.

* Den tiende er at betencke/ at vor Neste (Matt: xviii.) er vor medtienere/ oc hører den samme Herre til/ som wi høre til/ Oc beggis vor Herre vil fortryde det/ om wi fare hart aff sted oc ere strenge met huer andre/ effterdi at hand farer selff saa mildelige aff sted met oss och vor brøde/ som hand 378 bleff vred paa den onde Suend i Euangelio oc loed hanne faste i Fenxel/ som hand skulde aldri komme vdaff igen. Fohand greb sin medtienere i halss oc haar/ oc vaar saa haar oc grum mod hannem.

* Den Elleffte sag er/ den Hellig Aands oc alle Englis oc alle fromme Christnis bedrøffuelsse/ som hand oc de bedrøffuis met/ naar wi ere heffngirrige oc strenge || mod vor Neste/ Thi det gør dem alle ont/ oc de klage det strax faar den euige Konge som vil holde regenskab met oss/ som den samme lignelse hoss Matthæum i det xviii. vduiser.

* Den tolfte sag er Pinen for Heffngirrighed/ at saadanne skulle antuordis de Euige Bødelere i hender paa Domme dag som Kongen loed antuorde den onde Suend hen.

Disse tolf Sager bør en Christen vel at betencke oc offuerueye/ naar hand er fortørnit aff sin Neste lidet eller meget/ huilcket hand begynder at vil drage hannem effter/ och icke afflade før end hand bliffuer heffnd offuer hannem/ || oc som mand siger/ faar en høvisk bod aff hannem. Oc taar sige/ at hand vil aldri giffue hannem til/ imeden der er varmt aff hans Hierte/ Ja hand taar træde dybere ind och gøre Dieffuelen en større

tieniste oc sige/ at skulde hand end brende i Helffuede men Gud er i Himmelen/ da vil hand aldri forlade hannem/ det hand haffuer brudet hannem imod.

O haardere Hierter end Sten/ O Dteffuelens tienere och trelle. Beder den Stackarl hannem om forladelse/ for Guds skyld/ oc for Jesu Christi naffn skyld/ Da bliffuer hand ni gonge Stoltere/ vredere och grummere der aff/ det nyder den Stackarl inted gaat at/ hand maatte saa gerne haffue det veyer inde at suale sin Kaal met. Men er det en Herremand/ Borger eller Bonde/ som er fortørnit/ da mue der Herremend/ Borgere eller Bønder omkring hannem/ Oc somme veye oc somme true/ Suærie och bande/ raade och formane/ saa lenge ath de || kunde dog om sier faa bugt paa hannem. Huilcket huercken Gud Fader eller Guds Søn kunde naa til forne/ Saa faar Mennisken ross oc Gud mister sin ære. O skamme skamme. Det straffis icke at gode Christne legge sig i at forlige tho eller 379 ere/ det befalis dem aff Gud/ oc salige ere de Fredsommelige/ et er/ de som legge vind paa/ ath skicke fred imellem andre/ Dog er det hans skyld som er fortørnit/ at Mennisken kand bliffue bønheard met hannem/ oc Gud kand icke bliffue bøn heard met hannem/ eller formaa saa megit met hannem.

* Ja maatte du sige/ Hand vilde skilie mig ved min ære/ han vilde tage mit Liff aff mig. Hand slo min Fader ihiel/ Hand krenckte min søster/ Hand belaa mig min hustru faar/ hand haffuer giort saa oc saa mod mig/ oc skulde ieg icke see hans Hierte blod? Det er altsammen ont oc bør ath straffis/ dog aff øffuerigheden/ || effter Guds befaling/ oc icke aff dig/ Der som huer maatte oc skulde heffne sig selff/ da vaare der ingen øffuerighed behoff ath vere.

* Ja siger du/ der faar vil ieg klage hannem faar øffrigheden/ at ieg kand saa faa ræt aff hannem oc bliffue heffnd offuer hannem/ Naar ieg seer/ at hand faar den oc den Død/ Oc ieg faar en høuisck bod aff hannem/ Suar. O du Heffngirrige Stympere. Vor Herre Christus forbiuder dig det Matt: v. oc siger saa. Ver til fredz oc kom offuer ens met din Neste paa Veyen/ met det aller første.

Oc den hellige Paulus i. Cor. vi. siger Hui lide i icke heller wret? Hui lide i icke helder falsk oc suig? end i skulde gaa faar Dom met eders brødre etc. I gøre dem wræt/ i gøre dem suig etc. Dom oc Ræt er vel god i sig selff/ Men at lide wret/ oc giffue til for Guds skyld/ det er bedre.

* Ja siger du/ giffuer ieg hannem en || wræt til/ da er hand strax til rede/ at gøre mig en anden/ Huor lenge skulde ieg saa lide? Huo der træder ormen paa Hoffuedet/ da vender hand hannem braadden igen. Maa icke ieg lige saa gøre? Suar/ Ney maat du icke/ Men bær helder gloende kul til hobe paa hans hoffuid/ Rom: xii. det er/ giff din wuen Mad om hannem hungrer oc dricke om hannem tørster/ Oc lad dig icke offueruinde aff det onde/ men offueruinde du det Onde met det Gode.

* Ey siger du det er en haard tale/ Huo kand den høre? Huo kand det gøre? Suar. Du maat icke forargis aff Guds 380 ord/ thi det er Aand oc liff/ siger Christus/ hoss Joannem i det vi. Men tag helder paa at bede trolige Gud der om/ da vil hand bønheard dig/ at du skalt kunde skicke dig Christelige imod din wuen.

* O Himmelske Fader du veedst at meg er skeet wræt aff N. oc N. det klager ieg faar dig/ Oc effterdi at du haffuer || befalet mig at forlade oc tilgiffue min Neste hans skyld oc brøde/ oc du haffuer loffuit mig/ ath ieg maa da bliffue ved mine Synders forladelse/ oc end truet mig der som ieg vil icke forlade min Neste/ ath du vilt da bryde op igen met mig/ disligiste giffuer min skel oc fornufft mig det/ at ieg skal gøre imod min Neste/ som ieg vil hende oc haffue vdaff hannem/ Oc du forbiuder mig at komme bulder oc trette aff sted/ oc at forstyre den menige Lands fred/ met min heffngirrigheg/ Jeg kand icke heller bede min Fader vor der faare/ Ja ieg fortager dig din ære der met/ Thi dig bør at heffne oc icke mig/ Da beder ieg dig for din Grundløsse Barmhiertighed/ ath du vilt giffue mig din Hellig Aands Naade/ Først at ieg maatte komme ihu oc betencke det/ at min skyld er større mod dig/ oc offuermaadige større/ end min Nestis er mod mig/ Der til met/ at ieg maatte betencke din store redebønhed til at beuise Naade oc forlade || Synden/ och at ieg maatte see mig i spegel paa dig/ at ieg ocsaa kunde lettelige til giffue aff hiertit/ det som min Neste haffuer brudet mig imod/ at ieg icke skal bedrøffue den Hellig Aand/ de hellige Engle och mine Jeffn Christne/ om ieg forfølger min medtienere/ Oc at ieg maatte vndgaa den pine oc straff/ som du haffuer beredt til alle heffngirrige/ och det ved din kære Søn vor Herre Jesum Christum Amen.

Nu vel/ vilt du sige/ Jeg vil giffue hannem til/ oc huercken gøre hannem ont eller gaat/ vden ieg kand skiude effter/ naar hans Vogen helder noget/ Thi det vil dog nagge mig och gøre mig ont/ saa tit som ieg seer hannem/ eller tencker der paa. Jeg kand icke saa slet giffue det aff mit hierte/ Thi mit liff vaar i fare/ min ære vaar i veyskaalen oc al min velferd vaar noget nær borte. Suar/ Mod denne suare fristelse kant du 381 idelige læse denne effterfølgendis Bøn som er en almindelig || Bøn mod alle fristelser/ som komme it Menniske paa/ naar hand haffuer angrit oc mit sine Synder/ och er kommen til nogen rolighed paa sin Samuittigheds vegne.

O Almectige Gud och Barmhiertige Fader/ nu kommer Satan igen til mig/ met siu andre Aander/ verre end hand vaar selff til forne/ oc vil atter vere om borde met mig oc henger mig hart paa halsen/ met ny fristelser/ til N. oc N. Synd/ oc vil komme mig i fald paa ny igen. Mit Kød och blod begynder at fulne oc lade drage/ Ja at effterfølge Dieffuelen/ som it Nød til slagterboden/ och kand nu inted andet tencke end det samme/ lige som du icke skulde vere til stede eller vide noget der aff. Louen holder vnder Høyen/ offuer en

side fra mine øyen/ lige som der vaare ingen formaledidelse til. Satan huismer met sin hale/ och egger mig fast til Synden igen. Oc den syndelige lyst er alle rede rod fest i mit Hierte igen som til forne/ || saa ath ieg bier eckon effter Aarsage/ effter tid oc sted/ at fuldkomme samme synd/ Samtycken er gjort. Jeg arme Flue er falden i garnit/ den Ederkoppe sider op i vraaen/ oc vil ruse til och sue Blodet aff mig och tage liffuit aff mig.

O mig arme wsle Stackarl oc Stympere/ Gaar ieg nu lenger frem/ da forfaster ieg atter igen aldelis/ din Faderlig hiertens vilie oc venskab/ Ja der hoss ocsaa min Salighed/ oc en god Samuittighed oc rolighed som ieg vaar nu kommen til.

Nu faar Dieffuelen mact at klage mig an paa ny igen. Nu faar Louen sin krafft igen/ at straffe oc formaledide mig/ Nu faar ocsaa mit Hierte oc min Aand/ som ieg klager dette met faar dig/ aarsage til at straffe mig paa ny igen/ Nu bliffuer det siste verre end det første/ Nu opuecker ieg din vrede offuer mig igen och gør mig selff en stor wbaadelig skade/ baade til Liff oc Siæl/ Ja || en stor affdragt der hoss/ aff min Næring oc biering/ som vil gaa til bage for mig/ oc formindskis baade pendinge oc andet gaat/ som du vndsetter mig met/ naar ieg kand tage mig vare/ at ieg icke falder i 382 fristelser igen. Alle de gode steder aff den Hellige Scrifft som ieg skulde nu bruge/ at affuerie saadant anfald met/ de ere mig saa fremmede saare/ lige som ieg haffde aldri læst eller hørt dem/ Saa forblindis ieg til met.

O Fader det vaar icke saa talet mellem dig oc mig arme Synder/ nu der ieg fick Syndernis forladelse/ oc din Søns Jesu Christi legeme oc blod til en stadfestelse der paa/ da bad ieg dig/ oc da loffuede du at staa met mig/ at ieg skulde icke falde i Synd igen/ hui lader du mig nu løss? Hui slipper du haanden aff mig? Er icke din Høyre haand sterck nock/ at holde mig til bage? Est ey du min hiurde? Er ieg ey dit arme Faar/ her er Vlffuen || til stede/ oc slæber bort met mig. O Fader Fader/ Hielp hielp nu/ for vor Herris Jesu Chrtsti hellige pinis och døds verd skyld/ drag mig til bage til dig igen/ Nock er her syndet/ ia alt for meget/ Nock er her laagerit oc kellit met mit Kød oc blod/ Faa mig andet at tencke/ tale oc gøre/ Borttag al aarsage fra mig tid oc sted til min onde forsæt/ oc viiss Dieffuelen sin vey fra mig/ met de ord/ som din kære Søn visbe hannem bort met/ vige bort du Satan etc. Och lad du Fader/ dine hellige Engle komme och tiene mig trint omkring/ Lad mig icke bedrøffue den Hellig Aand/ eller driffue hannem fra mig som det er i Veyskaalen. Vnd mig at tencke mig ræt om/ huad fare her er paa ferde/ oc at her er andet at gøre/ end saa lade mig ledsage aff Synden/ Døden oc Dieffuelen/ hen fra dit Ansict/ til den euige pine. Affuerie det for din Kære Søns Jesu Christi rosens blod skyld/ Da bliffuer ieg ved en god Samuittighed/ huor met ieg kand rette || lige kalde paa dig/ tacke dig/ oc gaa frem i mit embede/ dig til ære/ och min fattige Neste til gode. O Hielp/ hielp/ hielp/ Kære Fader vdi Jesu naffn/ Dig ske ære ved hannem til euig tid.
Amen.